

УДК 159.942:805.5

Т. М. Ігнацюк

Старший преподаватель, аспирант кафедры белорусского и русского языков,
Брестский государственный технический университет, г. Брест, Республика Беларусь
Научный руководитель: Сенкевич Василий Иванович, доктор филологических наук, профессор

ПАФАС – КАТЭГОРЫЯ РЫТАРЫЧНАЯ

Даследаванне пафасу знаходзіцца ў рэчышчы энергетычнага (дзеяснага) вывучэння беларускай мовы. Антытэза мовы (слова) і маўлення паўстае як супярэчнасць статычнага па прыродзе стыхійнага слова і дынамічнага па сутнасці маўлення з яго эмацыянальна-ідэіным патэнцыялам – падставай трансляцыі пафасу. Разуменне мовы не толькі як сродку зносін, але і як культурнай інстытуцыі і ідэалагічнага інстытута адкрывае перад даследчыкам перспектыву інтэрпрэтацыі традыцыйных для мовазнаўства з’яў з пункту гледжання інстытуцыянальнай тэорыі, у якой акцэнт ставіцца на канструяванне мовай сацыяльнай рэальнасці. Галоўную ролю ў гэтай рэальнасці іграе інстытут імені. Аспект сцвярджэння ўласнай суб’ектыўнасці і станавлення асобы не абыходзіцца без фундаментальнага складальніка маўлення – пафасу.

Ключавыя словы: пафас, рыторыка, артыкуляцыя, паэтыка слова, эмацыянальнасць, ідэалагічнасць.

Уводзіны

Пафас маўлення на сённяшні дзень не даследаваны не толькі ў беларускай, але і ў замежнай лінгвістыцы. Шматлікія падручнікі па рыторыцы змяшчаюць надзвычай лаканічныя і не разгорнутыя яго азначэнні, спасылаючыся на антычныя традыцыі. Між тым пафас выступае фундаментальным і неад’емным складальнікам дыскурсу – разважлівага маўлення, у якім халодная бясстрасная аргументацыя мяжуеца з эмацыянальным запалам прамоўцы. Трансляцыя пануючай у грамадстве ідэалогіі і маўленчая экспрэсія не абыходзяцца без таго, што ў рыторыцы называюць пафасам.

Гіпатэтычна можна дапусціць, што сучаснай беларускай літаратурнай мове з яе гаваркім сакавітым словам, якое жывіцца з крыніц народнай культуры, пафас не ўласцівы. У гаворцы запатрабавана этыка слова. Аднак адмаўляць пафас мовы – значыць адмаўляць яе сувязь з ідэалогіяй і яе дзейснасцю (энергетычнаю) сутнасць. У розных перыяды гісторыі ў рознай ступені жыццё непазбежна падвяргаецца ідэалагізацыі, што не можа не адлюстравана на мове. Таму даследаванне маўленчага пафасу знаходзіцца ў рэчышчы фундаментальнай праблемы сувязі мовы і ідэалогіі. У сучасным свеце з яго прагрэсіруючай глабалізацыяй сувязі нацыянальнай ідэалогіі з мовай становяцца больш цеснымі. Мова ўсведамляецца як дзейсны ідэалагічны інстытут – “дом быцця” (М. Хайдэгер).

Вынікі даследавання і іх абмеркаванне

1.1. Тэрмін *пафас*, як і іншыя складальнікі маўлення, – логас і этас, – вядомы з часоў старажытных рыторык. Словазлучэнні *рытарычны пафас*, *пафасная рыторыка* з’яўляюцца таўталагічнымі. Па сутнасці, пафас не можа не быць рытарычным. Пафас існуе нед’емна ад *рыторыкі* – тэорыі і практыкі пераканаўчага маўлення, аб’ект даследавання якой – “маўленне, маўленчая дзейнасць” [1, 4]. Паняцце маўлення фігуруе ва ўсіх існуючых дэфініцыях рыторыкі. Не выпадкова рытарам з моманту ўзнікнення рыторыкі як навуковай дысцыпліны называлі прамоўцу. Пафас – адзін з канстытутыўных складальнікаў маўлення. Рытар не гаворыць, а прамаўляе. Было б памылкай сцвярджаць, што рытар “прамаўляе слова”. Слова не прамаўляюць і не вымаўляюць, але гавораць і выгаворваюць: *Разумець трэба, для чаго якое слова гаворыцца...* (Лынькоў); *Ад усяго сэрца і душы гавару табе шчырае слова, вялікі мой, гераічны і слаўны народзе* (Купала); – *Казічак, сыночак... – паўтарае адно маці – больш ні слова не можа выгаварыць* (Васілевіч). Будучы маўленчым дзеяннем, прамова можа мець юрыдычную перспектыву: *Мітрапаліт Павел у Смаленску адважыўся на прамовы, якія не наважваецца прамаўляць у Беларусі* [2].

Паняцце слова стыхійна прысутнічае ў свядомасці носьбітаў мовы і не мае інстытуцыянальнага статусу. Слова супрацьпастаўляецца арганізаванасці дыскурсу – маўленню, якое само па сабе ёсць справа. Арганізаванасць маўлення вынікае з яго артыкуляцыйнай прыроды. Не толькі само маўленне, але і яго адзінкі артыкуляваныя. Так, момант артыкуляцыі (вымаўлення) акцэнтуюцца ва ўласных імёнах: *Людзі баяліся вымавіць імя Кадафі* (Наша Ніва); *Не раз і не два штоночы згадала яна /Маня/ Ганну з такой нянавісцю, што не магла вымавіць яе імя: не знаходзіла, здавалася, вартых слоў* (Мележ).

Артыкуляцыя – паняцце больш шырокае, чым проста вымаўленне: параўн.: *артыкуляваць* – “вымаўляць гукі”, але: рус. *артикулировать* “излагать по пунктам, по статьям”, *артикулированность* “смысл отдельной фразы” [3]. Артыкуляванае маўленне прадугледжвае наяўнасць “артыкулаў” – састаўных частах, параграфаў, пунктаў і г.д, якія арганізуюць яго структуру. Састаўныя часткі ўяўляюць пэўную дыспазіцыю (маўленне “з расстаноўкай”). Маўленне па азначэнні састаўное. Слова ж бывае простае ці складанае. Як феномен пластычнае, слова гаворыцца складна ці няскладна: *І пайшоў стары Несцер гаворыць у склад, у лад* (Пестрак). Часткі слова скампанаваны ў адно цэлае. Слова непранікальнае – не дапускае разрыву іншымі элементамі; у слова нельга нічога ўстаіць. Маўленне ж дапускае ўстаўныя канструкцыі.

Ідэя дыферэнцыраванасці (раздзельнасці) маўлення ўвасабляецца прыназоўнікам “паміж” (інтэр). Ім сведчыцца ўстаноўленасць межаў – інтэрпазіцыйнасць адзінак маўлення. Варта адзначыць, што сэнс “інтэр” з’яўляецца фундаментальным для рыторыкі не толькі ў плане арганізацыі маўлення. Ён прысутнічае ў слове *інтарэс* (літаральна: *inter* ‘між’, *-esse* ‘быць’). Не будзе перабольшаннем сказаць, што рыторыка пачынаецца з інтарэсу. Рыторыка як навучка даказваць і пераконваць запатрабавана там, дзе прысутнічае маёмасны інтарэс, эканамічны інтарэс, нацыянальны інтарэсы і г.д. Тэрмін *інтарэс* мае сацыяльнае гучанне (*Класавыя інтарэсы. Інтарэсы грамадства*). Рытар звычайна выступае і прамаўляе “ад імя”, г.зн. атаясамлівае сябе з пэўнай сацыяльнай групай (“мы”), прадстаўляе яе, лабіруе яе інтарэсы. Маўленне як рытарычная катэгорыя непазбежна адбываецца не проста так, а “па інтарэсах”.

Ідэя заінтарэсаванага маўлення кантрастуе са словам, якое часцей гаворыцца “проста так” – без асаблівых прычын, без асаблівай мэты, намеру. Словам пераадольваюцца межы чужасці паміж людзьмі. Тое, што існуе лакальна, знаходзіцца не іначай як *сярод* чаго-небудзь падобнага ці іншага; існаванне не абыходзіцца без асяроддзя, якое яго жывіць. Менавіта так (у сувязі з лакалізацыяй) разумела модус існавання антычнасць: “Быць” – для антычнасці значыць знаходзіцца сярод іншых прадметаў. А яны існуюць, апіраючыся адзін на аднаго і складваючыся ў грандыёзны будынак сусвету” [4, 216].

У адрозненне ад імені, якое бывае гучным, слова не пафаснае. Наўрад ці будзе да месца пафас у словах *радзіма, край, кут*. Роднае (“маё”) пранікнута этычным пачуццём – перажываннем: *Радзіма мая; Край мой родны; Мой родны кут; Зямля над белымі крыламі* і да т.п. Роднаму не характэрна грамадскае гучанне; на этычным узроўні яно ціхае (“тутэйшае”). Існуе этыка і эстэтыка ўтворанага слова – *добрае слова, прыгожае слова*. Актуальнае іманентнае “маё”, што называецца, “выходзіць у людзі”, атрымлівае статус суб’екта права і намінуецца “сваім” іменем. Так, імя Радзімы – *Беларусь* – ужо ўвасабляе пафасную моц, г.зн. здольна “гучаць”: *Беларусь – імя святое* (песня); *Перад тым, як вымавіць тваё імя, Радзіма, Я, быццам джангарчы, калі збіраецца спяваць, Свой рот крынічнаю вадою палашчу* (М. Танк); *І ты яе запомні імя, Як неба, сонца і зару. Твая зямля, твая Радзіма Названа светла: Беларусь!* (Юрась Свірка).

Слова пазбягае публічнасці і праяўляецца ў сітуацыі лакальнай. Яно заўсёды “тут” (*Вось вы тут гаварылі...*). Сутнасць жа маўлення дыслакатывная (параўн.: *лакацыя* і *дыслакацыя*). Пад дыслакатывнасцю маўлення разумеецца ўласцівая яму “расстаноўка” – дыскрэтнасць (ад лац. *discretus* – раздзелены, перарывісты). Прыстаўкай *дыс-* сведчыцца адасобленасць складальнікаў (артыкулаў) маўлення. Паняцце “дыкурс” як маўленне на публіку супрацьпастаўляецца слову, якое існуе ў постаці тэксту. Слова – тэкстатворчы сінтэтычны элемент мовы. Чалавек гаворыць і піша тэкстамі. Паняцці дыкурс і маўленне, па сутнасці, атаясамліваюцца. Дыкурс разумеецца як разважлівае маўленне. Разважлівасць уласціва аналітычнай разумовай дзейнасці – супастаўленне падзей, разбор абставін, здольнасць рабіць вывады (“выносіць прысуд”) і г.д. Дыкурсійнае маўленне адпавядае статусу падзеі, ажыццяўляецца як прадпрыемства. Пафас – уласціваць дыкурсійная.

Рытарычнасць і пафас уласцівы адзінкам патэнцыяльным. Іх патэнцыяльнасць у патаемнай энергіі (“іскры”). Энергетычнага зараду няма ў слове. Гаворыцца пра сілу слова, яго

ўплывовасць, аднак энергія дзеяння слову не ўласціва. Адна з інтэрпрэтацый пафасу – *запал* (*Астыў запал. Гаварыць з запалам*). Не выпадкова гэтым тэрмінам называюць прыстасаванне і сродак для запальвання выбуховага рэчыва (*запал гранаты*).

1.2. Пафас належыць справе, г.зн. рыторыцы канструктыўнага маўлення, а не стылістыцы творчасці і яе кагнітыўнаму сродку – слову. Пафас – прыналежнасць культуры, слова ж адносіцца да мастацтва. Мастацтва, у тым ліку і славеснае, стварае антытэзу культуры, а не з’яўляецца, як іншы раз лічыцца, яе часткай; параўн.: бел. *культура і мастацтва*, рус. *культура и искусство*, пол. *kultura i sztuka*. Рытар перш за ўсё майстар маўлення, а не мастак гаварыць прыгожыя словы (параўн. пол. *literatura piękna* – мастацкая літаратура; *piękny* – прыгожы). Антытэза слова і маўлення карэлюе з супрацьпастаўленнем рыторыкі маўлення і паэтыкі слова. Паэтычнасць – неад’емная якасць слова. Для слова гэтая якасць тое самае, што рытарычнасць для маўлення.

Сапраўднае слова не можа не быць паэтычным і этычным. Характарыстыка слова не абыходзіцца без пазітыўнага “як”: *Беларускае роднае слова, Пералівістае, як каменьчык, Вясёлкавае, як ручэй, Цёплае, як агеньчык, Светлае, як маланка, Гнеўнае, як пярун, Ціхае, як калыханка, Вечнае, як Беларусь!* (А. Канапелька). Паэт зыходзіць з аналогіі. Не будзе перабольшаннем сказаць, што паэзія ўзнікае з пытання “*На што падобна?*” [5, 17]. Гэтае пытанне пры адпаведнай інтанацыі набывае і этычны сэнс: *Ну і на што гэта падобна!?* Дзякуючы аналогіі, слова абдымае ўсё большае сэнсавое поле. Аналогіяй ствараецца *кагнітыўная метафара*. Аднак аналогія – яшчэ не доказ (*Comparaison n'est pas raison* – франц.). Аналогія намаўляе, аднак не пераконвае. Перакананне – справа рыторыкі. “Рыторыка – навука пераконваць” [6, 3]. Вербальная рытарычнасць хаця і можа быць рэалізаваная, але ўспрымаецца як з’ява, супярэчная этыцы слова, напр.: *Мова яго занадта рытарычная. Праўда, у той час у вершах Александровіча было не мала хібаў, часта яны былі залішне рытарычнымі* (Хведаровіч) (ТСБМ). Наўрад ці такія ўласцівыя слову этычныя і эстэтычныя характарыстыкі, як жыццёвасць (*жывое слова*), прыгажосць (*прыгожае слова*), прастата (*простае слова*), сардэчнасць (*сардэчнае слова*), гонар (*слова гонару*) і да т.п. належаць да катэгорый рыторыкі.

Будучы кагнітыўным канцэптам, слова – феномен этычны і эстэтычны. Рытарычны пафас па сутнасці слову не ўласцівы. Але варта адзначыць, толькі па сутнасці. Выпадкі рытарычна-ідэалагізаванага слова, ужытага не паводле свайго этычнага і эстэтычнага прызначэння, нярэдка. Ідэалагізацыя слова адбываецца па меры ідэалагізацыі жыцця. У часы рэвалюцыйных пераўтварэнняў антытэза “паэт і грамадзянін” губляе выразныя контуры. Паэт займае актыўную грамадзянскую пазіцыю, становіцца трыбунам, і яго творы набываюць пафаснае гучанне. Так, заклікам да барацьбы з ворагам гучаць радкі верша Янкі Купалы “*Беларускім партызанам!*”: *Партызаны, партызаны, Беларускія сыны! За няволю, за кайданы Рэжэце гітлераў паганых, Каб не ўскрэслі век яны*.

Ва ўласнай этычнасці слова – гэта працэс; яно існуе “па ходу”, а не “па рэзультату”. Субстанцыяльная “цякучасць” слова праяўляецца ў рухомасці таго, што ім мысліцца; адзін і той жа вобраз не толькі для розных людзей, але і для аднаго і таго ж чалавека ў розны час азначае рознае. Акты маўлення падымаюцца над тутэйшай лакалізаванасцю слова і яго культурнай валентнасцю да ўзроўню ідэалагічнага. На змену сэнсу і думцы “*дамарошчанага*” мудраслоўя прыходзяць шматлікія тыпы сацыяльна арыентаванага дыскурсу (палітычны дыкурс, судовы дыкурс і да т.п.). Рытар апелюе да свядомасці мас, аргументавана і доказна разважае, пераконвае, трансліруючы ідэі ў масы.

Падставовай якасцю слова з’яўляецца тое, што яно “гаваркое” [7]. У шырокім сэнсе гаварэннем дапушчальна называць не толькі вербальныя праяўленні чалавека, але і любую пазітыўна-эмпірычную эманцыю, так ці інакш звязаную з інфармаваннем. Слова – не адзіны вястун. У адным кантэксце з дзеясловам *гаварыць* (у сэнсе вяшчаць) знаходзяцца такія выразна этычныя арганічна-непадзельныя рэаліі, як сэрца, кроў, гора і да т.п.: *Калі кахаем – гавораць вочы Тугой і шчасцем выразней слоў* (Чарнышэвіч); *Да світаньня Мы з табаю Гаварылі, Сэрца сэрцу Назаўсёды Падарылі...* (Дзеружынскі); *А мыслі і сэрца гавораць: – Не вер яму, рыжаму, не!* (*Колас*); *Гэта не я гавару – гора мае гаворыць* (З нар.); *Кроў гаворыць (загаварыла) у кім – аб праяўленні чаго-н., уласцівага роду, народу і пад.* (ТСБМ).

Пальмяныя (пафасныя) прамовы не запатрабаваны на ўзроўні іманентнага слоўнага этапу. У адрозненне ад імені, якое “вешае ярлык” на дадзеныя вопыту, слова прадракае і прарочыць, але не наракае. Нараканне ў этычным кантэксце звязана з асуджэннем і абвінавачаннем. Аднак на ўзроўні свядомага быцця нараканне – маўленчы акт, які канструюе інстытуцыянальную

адказаць якім-н. пачуццём на што-н.” *Сэрца яго /Мікалая/ адазвалася радасным стукам* (Дамашэвіч) (ТСБМ). Народныя песні з іх спрадвечным рэфлексійным “ой” – мастацкія водзывы на шматлікія праявы жыцця (“*Ой, ляцелі гусі з броду...*”; “*Ой, у лузе каліна стаяла...*”; “*Ой, у зялёненькім садочку...*” і да т.п.). Да барацьбы, як і да ўсяго, што дзеецца, не завуць, а заклікаюць (гучыць дзіўна: *пазваць у бой, у атаку*). Вядомыя баявыя клічы (*Ура! Банзай!*), баявых жа зоваў не бывае. Водзыў – з’ява вербальная. На зоў адзываюцца, а на кліч адклікаюцца (адгучаюцца). Слова заве, але не кліча і не заклікае. Эксплазіўнасць (выбуховасць) не характэрна для рэфлексійнага пачуцця, аднак выступае істотнай прыметай эмоцыі, напр., гневу: *Жыў у тваёй маўкліваці прысуд. І, калі гнэў твой выбухнуў, раскуты, – Маё збавенне праз твае пакуты Прышло. Ды не пазбавіла пакут* (Грачанікаў); – *Ну і дэмагог жа ты! – узарвала Тацяну* (Пальчэўскі).

Эксплазіўнасцю сведчыцца пераход ад экстэнсіўнага (эвалюцыйнага) росту да рэвалюцыйнага развіцця. Рэвалюцыя, як карэнны пераварот у жыцці грамадства, выбухае. Тон здольны абудзіць свядомасць. Маўленне – як і пафас – удзел свядомых і мэтанакіраваных людзей. Падставай любой свядомасці выступаюць перакананні людзей як прадстаўнікоў пэўных класаў грамадства (*Грамадская свядомасць. Сацыялістычная свядомасць. Класавая свядомасць*); *Вялікі Кастрычнік узняў шырокія працоўныя масы да свядомага палітычнага жыцця, да будаўніцтва новай сацыялістычнай культуры* (Хведаровіч). Па сутнасці, любая прамова накіравана на тое, каб абудзіць свядомасць. У прамове павінен прысутнічаць пабуджальны стымул; параўн. польск. *bodziec, podnieta, zachęta; pobudzenie, pobudzenie*. Пераход да рэжыму “стымул-рэакцыя” – гэта пераход ад рэфлексійнага слова да актыўна-рэактыўнай дзейнасці – справы. Справай займаюцца людзі свядомыя – у прамым і пераносным значэнні абуджаныя. У шматлікіх кантэкстах пафас трактуецца як *узбуджэнне*. У адрозненне ад маўлення, слова не ўзбуджае інстынктыўнай асабістай зацікаўленасці ці інстытуцыянальнага (грамадскага) інтарэсу, але матывуе чалавека ў яго ўчынках.

Чалавек можа існаваць як у рэжыме свядомасці, так і цалкам несвядома. Метафарай несвядомасці выступае сон: *А вы, адродкі Белай Русі, Спіце, як быццам кат засека! До спаць! Паўстаньце грамадою...* (Купала). На думку філосафа М. Мамардашвілі, жыццё з логасам неабуджанай свядомасці напамінае сон. “Мы можам мысліць, то есть совершать логические операции, так и оставаясь в этой ирреальности, не приходя в реальность. <...> В данном случае слово “спать” означает не знать и не видеть реальности. Жизнь есть сон – в этом смысле слова” (“Психологическая топология пути”) [12, 9–10].

У тэорыі пафасу, распрацаванай В. Бялінскім, пафас трактуецца як “крыніца творчай дзейнасці асобы, яе дух» [13, 312–318]. Пафас ініцыруецца ідэяй; ён чыста духоўны, маральны. Адна з трактовак пафасу – “сутнасць, асноўная ідэя, накіраванасць чаго-н.” (ТСБМ). Калі, напрыклад, прамоўца пачынае даклад пасагам «*Пафас майго выступлення ў тым, што...*», то ён, несумненна, разумее пад пафасам галоўную ідэю даклада, якую імкнецца трансліраваць (нацыянальная ідэя, патрыятычная ідэя, ідэя добра, ідэя справядлівасці і г.д.). Пафас – катэгорыя ідэалагічная. Укараненне новых ідэй у жыццё не абыходзіцца без пафасных праяўленняў. Маўленне мае ідэалагічнае вымярэнне, якое не ўласціва для слова (мовы). Ідэя выступае канструктыўным складальнікам свядомасці. Ідэя перавагі аднаго над другім ёсць асноўная ідэя палітычнай прапаганды і рэкламы – прапаганды эканамічнай.

Ідэі не даносяцца (вяшчаюцца), але *трансліруюцца*. Трансляцыю можна зразумець на падставе з’явы *рэзанансу* (фр. *resonance*, ад лат. *resono* «адклікаюся»). Рэзананс выклікаецца: *Кніга выклікала пэўны грамадскі рэзананс*. Спецыяльнае значэнне гэтага слова: “узбуджэнне ваганняў аднаго цела ваганнямі другога цела з той жа частатой” (ТСБМ). Ідэя рэзаніруе, г.зн. здольна выклікаць шырокі грамадскі рэзананс, пабудзіць несвядомыя народныя масы да барацьбы. У тэрміне *рэзананс* такі ж корань, як і ў запазычаным слове *рэзон* – “сэнс, падстава, разумны довад; у множн. ліку: *рэзоны* “ доказы, аргументы”. *Андрэй, Насцін бацька, не прымаў пад увагу гэтых рэзонаў і стаяў на сваім* (Колас) (ТСБМ). У адрозненне ад слова, маўленне прадугледжвае тое, што называецца рэзоном (*рэзонны доказ*). Прамоўца павінен мець рэзон. Аднак не ўсе прымаюць рэзоны (аргументы) прамоўцы і паддаюцца перакананню. Менавіта таму прамова прадугледжвае дыскусію, якая звычайна не абыходзіцца без пафасу.

Вывады

Рытарычная сутнасць пафасу вынікае з яго дыскурсіўнасці і рэзананснасці, эмацыянальна-ідэалагічнай накіраванасці, сувязі з формамі грамадскай свядомасці і інстытуцыянальнай рэальнасцю, якая канструіруецца маўленнем і мае суб’ектыўнае маральна-прававое вымярэнне.

Названымі рытарычнымі прыметамі інстытуцыянальны па сутнасці пафас адрозніваецца ад стыхіі жывога слова – этычнага кагнітыўнага канцэпту, прырода якога паэтычная. Галоўнай апорай у трансляцыі і станаўленні пафасу маўлення выступаюць іменныя катэгорыі – перш за ўсё ўласнае імя і асабовыя займеннікі, што тлумачыцца іх суб'ектыўным і ідэяна-прававым установачным патэнцыялам.

СПІС АСНОЎНЫХ КРЫНІЦ

1. Шишко. Н. Б. Риторика / Н. Б. Шишко. – Минск : Современ. шк., 2007.
2. Інтэрнэт-рэсурс: <https://charter97.org/be/news/2016/9/9/221724/>
3. Исторический словарь галлицизмов русского языка. – М. : Словарное издательство ЭТС. 2010.
4. Ортега-и-Гассет, Х. Эстетика. Философия. Культура / Х. Ортега-и-Гассет. – М. : Искусство, 1991.
5. Талов, А. Бухгалтерия мозга / А. Талов // Химия и жизнь. – 1974. – № 5. – С. 12–21.
6. Шейнов, В. П. Риторика / В. П. Шейнов. – Минск : Амалфея, 2000.
7. Янкоўскі, Ф. Само слова гаворыць: Філаля. эпіоды, абразкі, артыкулы / Ф. Янкоўскі. – Мінск : Маст. літ., 1986.
8. Флоренский, П. Имена / П. Флоренский // Малое собр. соч. Вып.1. – Имена. – М. : Купина, 1993.
9. Слово о полку Игореве. Перевод, комментарии и статьи А. К. Югова. – Москва, 1970. Словарь литературоведческих терминов / Л. И. Тимофеев, С. В. Тураев. – М. : Просвещение, 1974. – С. 264.
10. Інтэрнэт-рэсурс: <http://rus.stackexchange.com/questions/39691/>
11. Склярёнка, Е. Мераб Мамардашвілі за 90 минут / Е. Склярёнка. – Москва–Санкт-Петербург, 2006.
12. Белинский, В. Полн. собр. соч / В. Белинский. – М. : АН СССР, 1955. – Т. 8. – С. 312–318.

Поступила в редакцию 16.01.17

E-mail: tignatyuk@mail.ru

T. N. Ignatyuk

PATHOS – RHETORICAL CATEGORY

The research of pathos is situated in the field of energetic (current) study of the Belarusian language. The antithesis of language (word) and speech appears as a contradiction of the static by its nature spontaneous speech and dynamic speech with its emotional and ideological potential – the basis of translation of pathos. In view of the marked contradiction there understood the notions “text” and “discourse”, “word” and “name”; the problem of connection of the language and ideology acquires precise contours. The understanding of language not only like the means of communication, but also like cultural institution and ideological institute opens before the researcher the perspective of interpretation of traditional for language study phenomena from the point of view of institutional theory, in which the emphasis is put on the construction by the language the social reality. The main role in this reality plays the institution of name. With the help of language the men not only passively subscribes under the personal experience, but also really inscribes into new reality, in which positions himself like an autonomus unit. The aspect of confirmation of personal subjectivity and the personality formation can't exist without the fundamental compound of speech – pathos.

Keywords: pathos, rhetoric, articulation, the poetry of the words, emotionality, ideology.